

VILTVÅRDSPLAN 2022

Mål, åtgärder och riktlinjer för det
kommunala markinnehavet

FÖRORD

Kommunen ansvarar för viltvården på det kommunala markinnehavet inom Upplands Väsby kommun. Kommunens viltvårdsplan ligger till grund för viltvårdsarbetet. Inriktningen i viltvårdsarbetet är att stärka utsatta arters livsstatus, begränsa antalet viltolyckor, förebygga skada eller annan olägenhet från vilt, främja ett säkert viltvårdsarbete samt öka allmänhetens förståelse för viltvård.

Som nästa steg i kommunens viltvårdsarbete har kommunstyrelsen via kommunstyrelsens teknik- och fastighetsutskott givit kontoret för samhällsbyggnad i uppdrag att revidera den kommunala viltvårdsplanen från 2014 för att avgränsa och anpassa planen till dagens utmaningar och möjligheter inom viltvårdsarbetet. Denna version ersätter därför viltvårdplanen från 2014.

Dokumentansvarig:

Kontoret för samhällsbyggnad
Teknikavdelningen
Gata/park-enheten
Naturförvaltare

Antagen av kommunstyrelsen:

2022-10-03, se utdrag ur
kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll

Gäller till och med:

Planen gäller tillsvidare

Diarienummer:

KS/2022:283

INNEHÅLL

INLEDNING	4
Bakgrund.....	4
Vad är viltvård och vad har kommunen för roll?.....	5
Viltsituationen i kommunen.....	5
Karta över grönstruktur.....	6
Kommunala viltvårdsmål.....	8
Polisens roll.....	8
Naturvårdsverket och länsstyrelsens roll.....	8
Behov och riktlinjer för viltvården på kommunens mark.....	9
Detaljplanerade områden och natur med högt rekreationstryck.....	9
Mark utanför detaljplan med lågt rekreationstryck.....	9
Karta över mark som är lämplig och olämplig att upplåta med jakträtt.....	11
VILTVÅRDSMÅL	12
Mål 1. Artspecifika mål och åtgärder.....	12
Artspecifika mål och åtgärder.....	12
Mål 2. Säkerhet.....	14
Mål 3. Begränsa antalet viltolyckor.....	15
Mål 4. Balansera viltstammarna.....	16
Rådjur.....	16
Vildsvin.....	16
Älg.....	16
Förebyggande åtgärder för att begränsa vilt i detaljplanerade områden.....	16
Mål 5. Öka allmänhetens förståelse för viltvårdsarbetet.....	17
Uppföljning och utvärdering av viltvårdsarbetet.....	17

INLEDNING

Detta kapitel beskriver bakgrunden, dagens viltsituation i kommunen och kommunens behov och riktlinjer för hur viltvården ska bedrivas på kommunalägda fastigheter inom och utanför detaljplan.

Bakgrund

Kommunen ansvarar för viltvården på det kommunala markinnehavet inom Upplands Väsby kommun. Kommunens viltvårdsplan ligger till grund för viltvårdsarbetet. Inriktningen i viltvårdsarbetet är att stärka utsatta arters livsstatus, begränsa antalet viltolyckor, förebygga skada eller annan olägenhet från vilt, främja ett säkert viltvårdsarbete samt öka allmänhetens förståelse för viltvård.

I samband med när viltvårdsplanen antogs av kommunstyrelsen 2014 var avsikten att kommunens viltvårdare, dåvarande Vilt- och skadedjursgruppen (VSG), på ideell basis skulle genomföra det operativa arbetet i kommunens viltvårdsplan. I viltvårdsplanen från 2014 särskiljs ej behoven av viltvård på kommunens olika marker och jakträtt kunde inte heller upplåtas till någon annan än VSG. Detta resulterade i ett antal utmaningar i hur kommunens viltvårdsarbete skulle avgränsas och utföras.

Denna viltvårdsplan har därför en tydligare uppdelning och avgränsning av kommunens viltvårdsbehov. Inom detaljplanerat område samt naturområden med högt rekreationstryck är kommunens främsta viltvårdsbehov att:

- Ge service och rådgivning till allmänheten avseende viltproblematik på enskilda eller kommunala fastigheter
- Avliva sjuka och skadade djur på kommunala fastigheter
- Utföra riktade insatser för att förebygga skada eller olägenhet
- Efterbevaka och eventuellt eftersläcka i händelse av naturbrand
- Avlivning av sjuka och skadade djur på kommunala fastigheter

Däremot på mer perifer mark som skogsmark, åkermark, betesmark utanför detaljplan med ett lägre rekreationstryck är kommunens främsta viltvårdsbehov genom mer traditionella jakt och viltvårdsinsatser att:

- Begränsa skador på areella näringar som jordbruksgrödor och skog
- Begränsa viltolyckor
- Begränsa att vilt söker sig mot och etablerar sig i detaljplanelagda områden
- Efterbevaka och eventuellt eftersläcka i händelse av naturbrand
- Avlivning av sjuka och skadade djur på kommunala fastigheter

Viltvårdsplanen beskriver även hur behoven ska tillgodoses. För viltvårdsuppdraget på kommunens mark som är olämplig att upplåta med jakträtt ska kommunala viltvårdare kontrakteras. De kommunala viltvårdarna kan antingen vara en entreprenör med flerårig erfarenhet och gott renommé eller en lokal allmännyttig förening där medlemmarna är engagerade i Nationella viltolycksrådet (NVR) och har en bred representation bland jaktlagen inom kommunen. Kommunens viltvårdare bör även sköta stödutfodring och samjaga med angränsande jaktlag till kommunens mark där så är möjligt. På den perifera marken utanför detaljplan, med ett lägre rekreationstryck, upplåts med fördel jakträtten till jordbruksarrendatorn eller den som brukar jordbruksmarken och i andra hand angränsande markägare som aktivt jagar. Både kommunala viltvårdare och jakträttsinnehavare ska i god tid samråda och informera intresseföreningar om sin verksamhet och planerade jakter i syfte att begränsa störningen av klubbverksamhet och det rörliga friluftslivet på kommunens mark. Det är också synnerligen viktigt att jakträttsinnehavare på kommunal mark har dialog om viltstammens utveckling med angränsande markägare. Detta för att få en bredare förståelse för viltstammens utveckling och genom det kunna anpassa sin jakt i syfte att förebygga skador och olägenheter från vilt samt göra rätt typ av och viltvårdsinsatser.

Viltvårdsplanen bygger på kommunens betydande miljöområden, inom ramen för miljöledningssystemet ISO 14001 och de åtgärder som presenteras i kommunens strategiska dokument *Strategier och metoder för ekosystemtjänster* och *Naturvårdsplan*.

Vad är viltvård och vad har kommunen för roll?

Kontoret för samhällsbyggnad arbetar med att utveckla och förvalta kommunens mark på uppdrag av kommunstyrelsen och för kommunstyrelseutskotten för teknik och fastighet samt miljö- och planfrågor. Enligt 4 § jaktlagen ansvarar markägaren för viltet vårdas i syfte att bevara arter samt främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Om inte detta ansvar fullföljs och viltskador skulle uppstå i odlingar eller trädgårdar kan kommunen som markägare komma att bli ersättningsskyldig till bland annat arrendatorer och villaägare. Det finns även andra risker kopplat vilt, till exempel gäss och andfåglar som uppehåller sig vid kommunens badplatser, där träcken kan utgöra olägenhet för människors hälsa.

För många gäss på en kommunal badplats kan utgöra olägenhet för människors hälsa.

I viltvården ingår också att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd samt att anpassa jakten efter tillgången på vilt. Detta för att säkerställa gynnsam bevarandestatus för viltet som resurs i enighet med regeringens miljö kvalitetsmål ”Ett rikt växt- och djurliv”. Denna viltvårdsplan är en handlingsplan för att säkra en hållbar viltvård och förbättra levnadsbetingelserna för en eller flera viltarter, åtgärder för att förbättra tillgången till föda, skydd och vatten samt förebyggande åtgärder och jakt för att begränsa skador och olägenheter från viltet.

Viltvårdsplanen innefattar inte förebyggande insatser och bekämpning av skadedjur, till exempel råttor, myror, kackerlackor eller mås och kråkfåglar i eller i anslutning till kommunens lokaler där kommunens fastighetsenhet är den som har ansvar för det arbetet.

I arbetet med jakt och viltvård är det viktigt och också beakta att markägare kan ha olika intressen och mål avseende viltets utveckling på sin egen och andras mark. En del markägare vill maximera antalet vilda djur för att få bättre jakt, medan andra markägare vill kunna bedriva jordbruk utan viltskador. Kommunen som markägare strävar efter en viltstam av god kvalitet, med mångfald av arter för att kunna ge naturupplevelser åt den som bor i eller besöker kommunen, men i en balanserad mängd för att begränsa skador, olägenheter och trafikolyckor.

Utöver det kontoret för samhällsbyggnad arbetar med på uppdrag av kommunstyrelsen och kommunstyrelseutskotten har kommunen ansvar att fullgöra sina uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. På uppdrag genom bygg- och miljönämnden arbetar bygg- och miljökontoret därför med ärenden kopplat till skadedjur, till exempel smågnagare, gäss, mås- och kråkfåglar, vilka kan utgöra olägenhet för människors hälsa.

Viltsituationen i kommunen

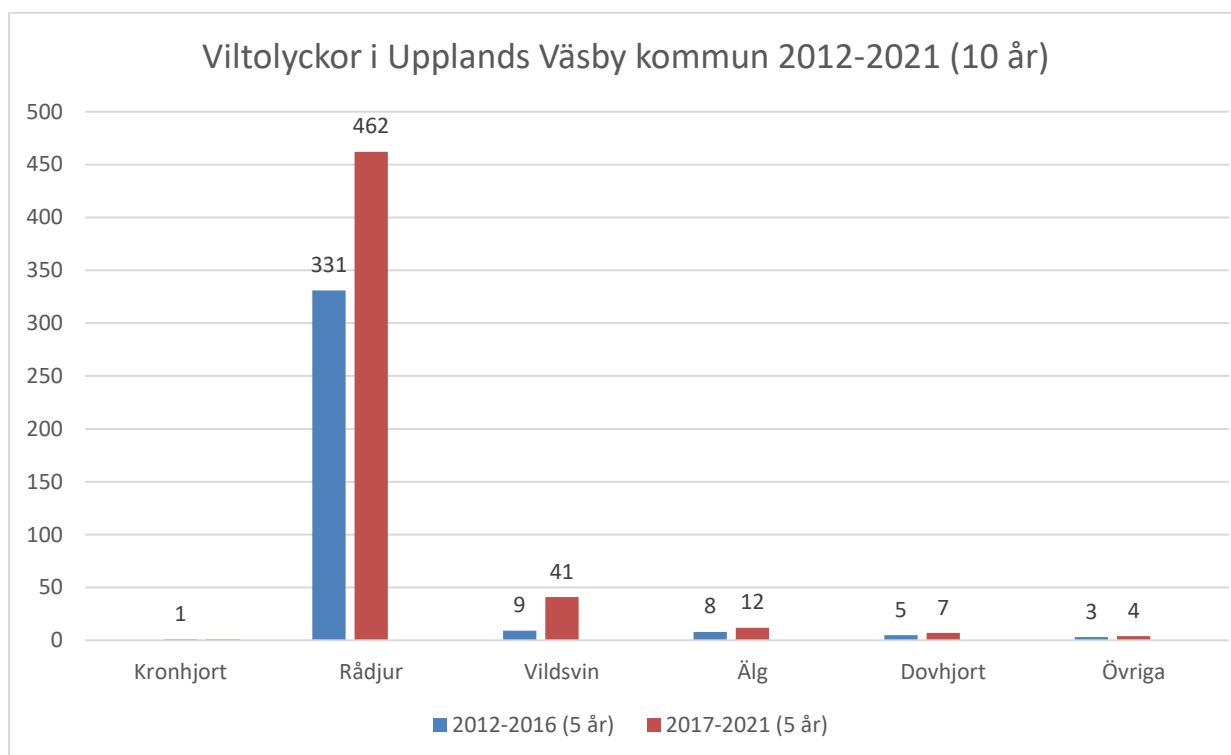
Genom kommunen går det två gröna kilar in mot Stockholm. I *Karta över grönstruktur* framgår att de mörkgröna områdena är värdekärnor medan de ljusgröna partierna visar viktiga spridningskorridorer och sammanhängande grönstruktur. De röda områdena visar kommunens mark (fastigheter). I västra delen av kommunen är det Järvakilen och i östra delen är det Rösjökil. Kilarna har höga natur- och kulturvärden som skyddas för att kunna bibehålla korridorer för biologisk spridning samt för att säkerställa allmänhetens möjligheter till friluftsliv och rekreation. Kilarna ger det vilda optimala förutsättningar för överlevnad och fortplantning i form av skydd, skyl, mat och vatten. Dessa områden är därför viktiga för viltet och det är många djur som vandrar mellan de olika kilarna när födotillgångarna börjar minska eller under parnings säsongen.

Karta över grönstruktur

De mörkgröna områdena är värdekärnor medan de ljusgröna partierna visar viktiga spridningskorridorer och sammanhängande grönstruktur. Vita områden inom de gröna områdena visar verksamhetsområden. De röda områdena visar kommunens mark.

Detta medför att viltstammarna under vissa perioder under året rör sig mer inom och mellan de olika kilarna. Enligt Nationella Viltolycksrådet (NVR) finns ett samband mellan hur mycket vilt det finns lokalt och antalet viltolyckor. Olyckorna sker främst i viltrika områden med medelstora vägar som saknar viltstängsel. Vid de vägar där det är riktigt tät trafik hela dygnet undviker viltet att korsna vägen. Dagens viltsituation i kommunen innebär en stor mängd olika arter som mer eller mindre frekvent uppehåller sig både i tätort och på landsbygd inom kommungränserna. Populationen av rådjur är den mest utmärkande viltstammen som är väl utbredd över hela området och rådjuren är dessutom många till antalet. Det finns också stationär dovhjortsstam väster om järnvägen som ofta är väl synliga för allmänheten. Älgstammen är även den stabil och finns representerad inom kommunen, vilket bland annat utmärker sig i olycksstatistiken. Rådjuren är dock överrepresenterade sett till antalet olyckor. Vildsvinsstammen är också på frammarsch och idag finns flera populationer som uppehåller sig i kommunen, bland annat vid sjön Fysingen, vilka vandrat in från angränsande kommuner de senaste åren. Något som också märks i viltolyckor med vildsvin. Populationen av vildsvin spås fortsätta öka de närmaste åren, vilket kan leda till fler skador i odlingar, parker och trädgårdar, om stammen inte balanseras med jakt.

Statistiken är hämtad från Nationella viltolycksrådets databas, januari 2022.

I diagrammet kan en tydlig trend urskönjas att viltolyckorna ökat mellan åren 2017 och 2021, där viltolyckorna med vildsvin ökat mer än fyra gånger. Den ena orsaken till att viltolyckorna ökar hastigt kan förmodas vara lågt jakttryck kombinerat med ökad trafik och mindre grönstruktur som följd av ökad exploatering och inflyttning till Väsby och andra orter i Norrort. Digitaliseringen har också gjort det lättare att rapportera in och föra statistik över viltolyckor, vilket ökar antalet registrerade olyckor.

Vad gäller andra populationer av övrigt småvilt inom kommunen ligger dessa på ”normala” nivåer med naturliga variationer. Idag kan vi också se en ökning av invasiva och främmande arter i form av främst växter inom kommunen. I takt med globaliseringen ökar, där vi både medvetet och omedvetet flyttar arter mellan ekosystem genom handel och resor finns det risk för att vi i framtiden även kan se en ökning av invasiva och främmande djurarter. Djurarterna kommer, precis som växtarterna, behöva bekämpas för att inte sprida, störa och skada ekosystemen.

Epizootisjukdomar som fågelinfluensa eller afrikansk svinpest är allvarligt smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot människors eller djurs hälsa. Sjukdomen afrikansk svinpest, som drabbar tamgrisar och vildsvin, har på senare år spridit sig i Europa och finns nu hos vildsvin i våra grannländer. Virusets orsakar sjukdomen är mycket motståndskraftigt och överlever länge i miljön och i kött från infekterade djur, även om köttet varit fryst. Afrikansk svinpest smittar inte till människa, men skulle kunna orsaka omfattande

skador på den svenska grisenäringen och vildsvinsstammen om den spreds till Sverige. En viktig åtgärd är information till allmänheten om hur de kan begränsa spridningen.

Kommunala viltvårdsmål

I samband med arbetet att ta fram viltvårdsplanen från 2014 bjöd kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören in politikerna i miljö- och planutskottet, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden och teknik- och fastighetsutskottet till en workshop för att ge information till de förtroendevalda och för att gemensamt diskutera innehållet i den viltvårdsplan som skulle upprättas tillsammans med berörda tjänstemän. Utifrån denna workshop 2013 sattes mål om att det finnas en livskraftig fauna i balans samt ett landskap präglad av biologisk mångfald som hyser plats åt en stor variation av arter och individer.

Kommunen ska kontinuerligt sträva efter förbättring inom viltvårdsarbetet genom att:

1. Bevara och arbeta fram naturligt artrika och livskraftiga viltpopulationer som markens förutsättningar medger. Fokusera på särskilt utsatta arter samt nyckelarter som kan bidra till en förbättrad situation för andra arter
2. All viltvård ska ske på ett för allmänheten och viltvårdarna tryggt och säkert sätt
3. Begränsa antal viltolyckor i trafiken
4. Viltstammarna bör balanseras för att begränsa trafikolyckorna och viltskadorna inom jord- och skogsbruket samt inte störa andra intressen
5. Ökad förståelse från allmänheten om betydelsen av kommunens viltvårdsarbete

I avsnittet VILTVÅRDSMÅL kan du läsa mer om målen och åtgärder för att nå dem.

Polisens roll

Den som kört på vilt som älg, rådjur, hjort, vildsvin, björn, varg, järv, lo, utter, örn och mufflonfår är enligt 40 § jaktförordningen, skyldig att märka ut platsen och underrätta Polismyndigheten. I samband med att polisen får information om en viltolycka görs en bedömning och en kontaktperson i form av en person från Nationella Viltolycksrådet (NVR) kontaktas och skickas ut till olycksplatsen. Kontaktpersonen har god lokalkännedom och ser till att ett eventuellt eftersök påbörjas för att begränsa djurets lidande. Polisen skickas till olycksplatsen i alla de fall en personskada har inträffat. NVR sammanställer resultaten av alla eftersök och publicerar statistikuppgifter på viltolycka.se. Dessa ligger sedan till grund för forskning och förebyggande arbete.

Naturvårdsverket och länsstyrelsens roll

Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för jakt och ska verka för en viltförvaltning där alla viltets värden tas tillvara – för naturupplevelser, besöksnäring, jakt, tillgång till viltkött och för att bevara den biologiska mångfalden. Naturvårdsverket har delegerat rätten att besluta om flera jakt- och viltvårdsfrågor till länsstyrelserna. Länsstyrelsens roll i jakt- och viltfrågor är bland annat att informera jägare och markägare, registrera jaktområden, tilldela licenser samt samla in och sammanställa avskjutningsstatistik. Länsstyrelsen ansvarar bland annat för att:

- Administrera förvaltningen av älg- och kronhjortsstammarna
- Leda den regionala förvaltningen av de stora rovdjuren
- I vissa fall lämna tillstånd till skydds jakt och till utökade jakttider
- Lämna bidrag till skadeförebyggande åtgärder och ersätta skador av fredat vilt

Behov och riktlinjer för viltvården på kommunens mark

Detaljplanerade områden och natur med högt rekreationstryck

I detaljplanerade områden och natur med högt rekreationstryck, till exempel Bergaskogen och Norra Törnskogens naturreservat, är kommunens främsta behov:

- Service och rådgivning och till allmänheten avseende viltproblematik på enskilda eller kommunala fastigheter
- Upplysa allmänheten om allemansrätten
- Efterbevaka och eventuellt eftersläcka i händelse av naturbrand
- Avlivning av sjuka och skadade djur på kommunala fastigheter
- Riktade insatser vid:
 - Risk för översvämning, gnagskador på träd och fiskvandringshinder på grund av bäver
 - Risk för olägenhet för människors hälsa vid badplatser på grund av gäss eller andfåglar
 - Risk för skador i odlingar, parker eller trädgårdar orsakade av vildsvin eller klövvilt

Några exempel på riktade insatser kan vara rådgivning till allmänheten om att inte mata vilt eller att plocka upp fallfrukt, nätning av trädstammar för att förebygga gnagskador från bäver, störning genom skrämselfall jakt. Merparten av dessa tjänster kommer utföras på offentlig plats inom detaljplanerat område och kommer kräva varaktiga skottlossningstillstånd utfärdade av Polismyndigheten. Detta ställer mycket höga krav på vapenhanteringen hos utövaren för att insatserna ska kunna genomföras säkert med hänsyn till allmänheten, viltet och viltvårdaren. Kommunen behöver också ställa höga krav på att utföraren mycket väl kan kommunicera i tal och skrift och professionellt bemöta allmänheten. Det är därför naturligt att kommunen kontrakterar kommunala viltvårdare med mycket god beprövad erfarenhet av att arbeta i de områden som är olämpliga att upplåta för jakträtt, se *Karta över lämpliga och olämpliga områden att upplåta med jakträtt*.

De kommunala viltvårdarna kan antingen vara från en entreprenör med flerårig erfarenhet och gott renommé eller från en lokal allmännyttig förening där medlemmarna är engagerade i Nationella viltolycksrådet (NVR) och har en bred representation bland jaktlagen inom kommunen. Kommunens viltvårdare bör även sköta stödutfodring och samjaga med angränsande jaktlag till kommunens mark där så är möjligt. De kommunala viltvårdarna ska i god tid samråda och informera intresseföreningar om sin verksamhet och planerade jakter i syfte att begränsa störningen av klubbverksamhet och det rörliga friluftslivet på kommunens mark. Det är också synnerligen viktigt att de kommunala viltvårdarna har dialog om viltstammens utveckling med angränsande markägare i syfte att förebygga skador och olägenheter samt konflikter mellan olika jaktlag.

Inför eventuell upphandling av dessa tjänster ska förfrågan och prövning ske utifrån Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) där ska-krav på anbudsgivare förmåga och leveranser föregås av politiskt beslut.

Mark utanför detaljplan med lågt rekreationstryck

På mer perifer mark som skogsmark, åkermark, betesmark utanför detaljplan med ett lägre rekreationstryck ser behoven annorlunda ut i jämförelse med behoven i detaljplanerade områden och natur med högt rekreationstryck.

I dessa marker är kommunens främsta behov:

- Balansera viltstammarna genom kontinuerligt jakttryck utifrån artspecifika mål i syfte att:
 - Begränsa skador på areella näringar som jordbruksgrödor och skog
 - Begränsa viltolyckor
 - Begränsa att vilt söker sig mot och etablerar sig i detaljplanelagda områden
- Viltvårdsinsatser
 - Stödutfodring
 - Anläggning av viltåkrar och lähäckar

- o Efterbevaka och eventuellt eftersläcka i händelse av naturbrand
- o Avlivning av sjuka och skadade djur på kommunala fastigheter

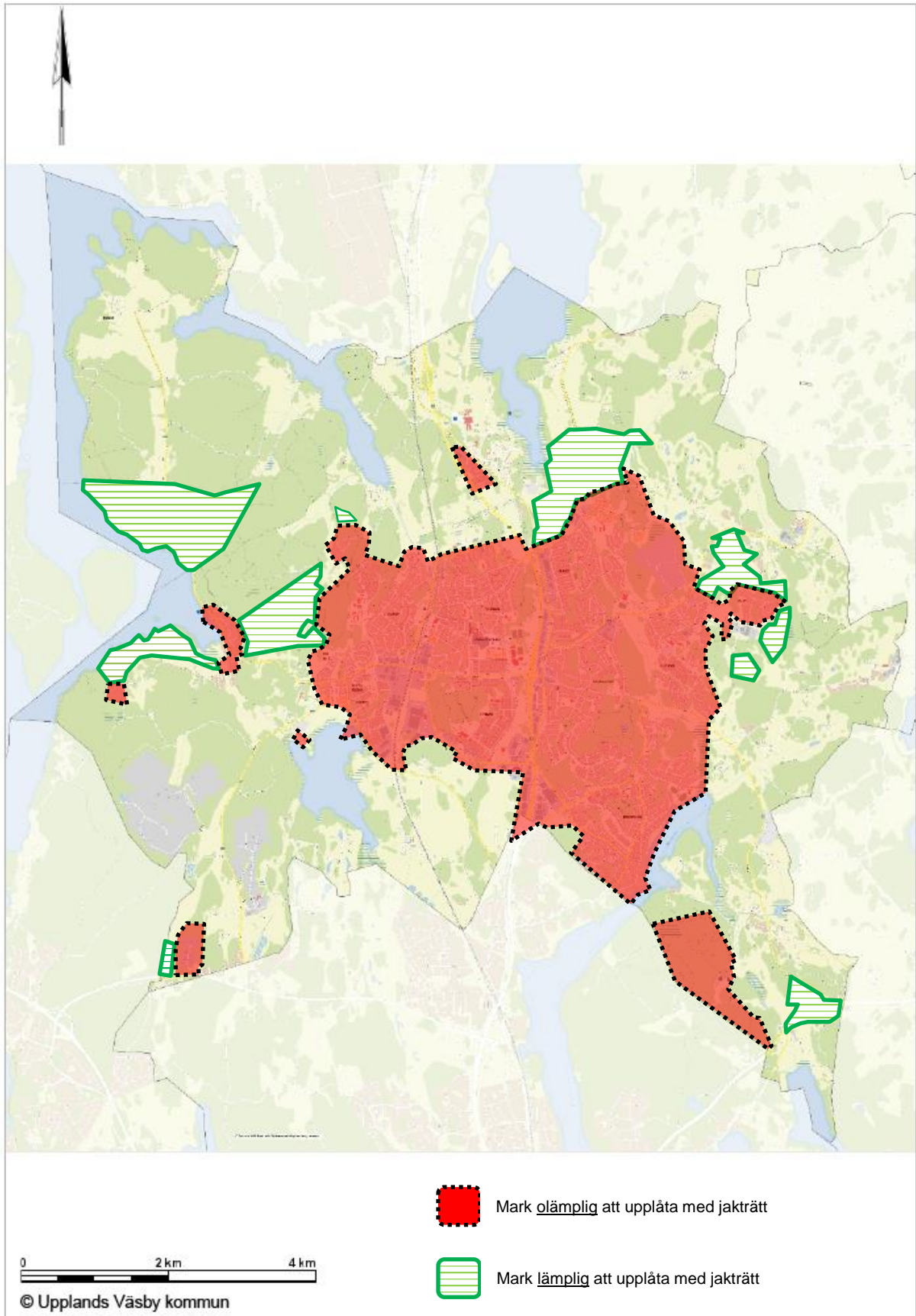
I dessa marker är samarbete mellan kommun och grannmarkägares jaktlag en viktig förutsättning för att lyckas hålla ett kontinuerligt och balanserat jakttryck. På de av kommunens fastigheter där vanlig jakt kan utövas ska därför jakträtt erbjudas och upplåtas, se *Karta över mark som är lämplig och olämplig att upplåta med jakträtt*.

Om fastigheten har ett jordbruksarrende med växtodling ska jakträtten i första hand erbjudas jordbruksarrendatorn eller den som brukar jordbruksmarken och i andra hand angränsande markägare som aktivt jagar. Om fastigheten inte har ett jordbruksarrende ska jakträtten i första hand erbjudas angränsande markägare som aktivt jagar.

De avgifter kommunen kan ta ut i samband med upplåtelse av jakträtt kan finansiera en del av viltvårdsinsatserna i detaljplanelagda områden samt övriga naturvårdsinsatser.

All jakträtt på kommunal mark liksom skyddsjakt upplåts enligt avtal till nyttjanderättshavaren för jakten. Viltvårdsplanen blir ett styrdokument för gällande jakträttsavtal. Normal tid för jakträttsavtal är 3 år med automatisk förlängning 1 år om inte avtalet sagts upp. Återtagande av mark som upplåtits för jakträtt kan ske under avtalsperioden om kommunen behöver mark för exploatering eller annat ändamål. Jakträttsinnehavare ska i god tid samråda och informera intresseföreningar om sin verksamhet och planerade jakter i syfte att begränsa störningen av klubbverksamhet och det rörliga friluftslivet på kommunens mark. Det är också synnerligen viktigt att jakträttsinnehavare på kommunal mark har dialog om viltstammens utveckling med angränsande markägare. Detta för att få en bredare förståelse för viltstammens utveckling och genom det kunna anpassa sin jakt i syfte att förebygga skador och olägenheter från vilt samt göra rätt typ av och viltvårdsinsatser.

Karta över mark som är lämplig och olämplig att upplåta med jakträtt

Kartan visar den mark som är olämplig att upplåta med jakträtt och den mark som är lämplig att upplåtas med jakträtt.

VILTVÅRDSMÅL

I detta avsnitt beskrivs de fem målen för viltvårdsarbetet i Upplands Väsby kommun.

Mål 1. Artspecifika mål och åtgärder

För att uppnå målet ska nedanstående punkter beaktas i skötseln av naturmarken där det är möjligt.

- **Planteringar och lähäckar** - se till att släppa fram solen och stänga ute vinden genom att plantera och skydda blommande och bärande buskar nära öppen mark vid naturvårdsinsatser. Detta gynnar många av de numera marginaliserade arter som är knutna till det öppna jordbrukslandskapet. Åtgärderna förbättrar skyddet året runt för många arter, förbättrar mikroklimatet för djur och fåglar samt gör att bryn och häckar blir spridningsvägar i landskapet.
- **Anläggga eller restaurera våtmarker** - alla djur är beroende av vatten för att överleva och därför är det viktigt att det alltid finns tillgängligt vatten för de vilda djuren. Våtmarker är viktiga naturtyper som genererar flera ekosystemtjänster. De renar vatten, bidrar till grundvattenbildning, fördröjer höga vattenflöden och främjar den biologiska mångfalden, cirka 19 procent av Sveriges rödlistade arter finns i olika typer av våtmarker. Våtmarker skapar också ett vackrare landskap som väcker människors intresse för naturen, inte minst genom att generera naturupplevelser kopplat till ökat fågelliv eller fler groddjur.
- **Viltvänliga trädor samt viltåkrar** - eftersom födotillgång också är en förutsättning för viltets överlevnad är det klokt att anpassa åkrar som ligger i träda för viltet. På detta sätt leder åkrarna bort viltet från jordbruksgrödor och villaträdgårdar och det blir positiva bieffekter för både vilt och människa. Anläggning av viltåkrar sker också med samma målsättning, och en annan stor fördel är att kommunen själv kan bestämma vilka platser som är lämpliga för viltet att uppehålla sig. Dessutom ger dessa åkrar fodertillskott under reproduktionsperioden för hjortvilt, hare samt fåglar. Rätt planerat utgör de inte heller enbart utmärkt skydd för djuren utan fungerar också som spridningskorridorer i landskapet och gynnar vilda pollinatörer.

Nedanstående arter ska förvaltas hållbart och anpassas genom viltvårdsåtgärder till passande nivåer. Arter som har funnits inom kommunen men som de senaste årtiondena sjunkit till näst intill obefintliga nivåer är bland annat utter, fältfåglar (fasan och raphöna) samt skogshare. Det finns däremot många, förhållandevis enkla, metoder för att få tillbaka bra habitat som möjliggör en återetablering av dessa djur.

Artspecifika mål och åtgärder

Art	Mål	Åtgärd
Rådjur	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada, begränsa antal viltolyckor.	Förebyggande arbete samt störning och jakt.
Älg	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada, begränsa antal viltolyckor.	Förebyggande arbete samt störning och jakt enligt licensområdets eller älgskötselområdets tilldelning.
Fälthare	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada eller olägenhet.	Ingen åtgärd om ej olägenhet.
Skogshare	Livskraftig stam.	Rödlistad, ej jakt endast förbättra livsbetingelser.
Dovhjort	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada, begränsa antal viltolyckor.	Förebyggande arbete samt störning och jakt.
Kronhjort	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada, begränsa antal viltolyckor.	Förebyggande arbete samt störning och jakt.

Vildsvin	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada, begränsa antal viltolyckor.	Förebyggande arbete samt störning och jakt.
Bäver	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada eller olägenhet.	Rör och gabionburar för att leda vatten genom dämmen. Montering av hönsnät runt trädstammar för att skydda bevarande värda träd. I sista hand rivning av dämmen, och/eller hydda och jakt (observera fredningstid).
Grävling	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada eller olägenhet.	Fällfångst vid olägenhet.
Räv	Naturlig predation av bytesdjur, inte minst smågnagare. Rävnen är också mycket viktig för att balansera rådjursstammen. En forskningsstudie, som genomfördes på den rådjurstäta egendomen Ekenäs i Sörmland, visade att räven där årligen tog 40–60 procent av alla kid. Rävnen predation på rådjur är därför en viktig reglerande ekosystemtjänst.	Jakts som avskjutning/fällfångst vid skabbsmitta samt vid för hög predation på fält och skogsfågel.
Fälthöns	Livskraftig stam.	Förbättra livsbetingelser.
Tjäder/Orre	Livskraftig stam.	Ingen jakt. Osäkert läge om den finns kvar i kommunen. Skydda och spara unga träd vid naturvårdsskötsel.
Järpe	Livskraftig stam.	Ingen jakt. Skydda och spara unga granar och lövträd vid naturvårdsskötsel.
Mård	Ej orsak till olägenhet.	Ingen jakt om ej olägenhet.
Gäss	Stor representation av landets arter, men ej orsak till skada eller olägenhet.	Förebyggande arbete samt störning och jakt vid jordbruksmark och badplatser.
Andfåglar	Stor representation av landets arter, men ej orsak till olägenhet eller skada på ekosystem.	Förebyggande arbete samt störning och jakt, särskilt på gräsand.
Varg	Frekventa besök från närliggande revir.	Enligt beslut från LST.
Lo	Frekventa besök från närliggande revir.	Enligt beslut från LST.
Utter	Etablering av revir.	Fridlyst, endast förbättra livsbetingelser.
Invasiva och främmande djurarter	Ej förekomst.	Bekämpning genom jakt vid förekomst, till exempel fälljakt och avskjutning.
Mås och kråkfåglar	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada eller olägenhet.	Förebyggande arbete samt störning och bekämpning.
Smågnagare	Rimliga numerära nivåer, ej orsak till skada eller olägenhet.	Förebyggande arbete samt störning och bekämpning.

Mål 2. Säkerhet

All jakt- och viltvård, som sker på uppdrag av kommunen eller genom jakträtt upplåten av kommunen, ska utföras med fokus på säkerhet för allmänheten, viltvårdarna, jägarna samt för det eventuella viltet i fråga.

Säkerhetstänkandet ska genomsyra hela verksamheten i allmänhet och all verksamhet med skjutvapen i synnerhet. Vapenhanteringen ska alltid ske enligt jägareförbundets riktlinjer för säker vapenhantering för både kul- och hagelvapen. Med tanke på kommunens lokalisering inom en storstadsregion där allmänheten kan tänkas uppehålla sig i/vid skogsområden eller andra områden där vilt kan tänkas uppehålla sig ska det alltid vid avlossande av skott finnas 100 procent kulfång i direkt anslutning till det tilltänkta målet.

Kommunens viltvårdare och jakträttsinnehavare ska uppfylla nedanstående grundregler gällande säkerhet:

- Alltid informera den berörda allmänheten om jakt och viltvårdsinsatser genom anslag runt jaktområdet
- Alltid samråda om och kommunicera sina planerade jakter med berörda intresseföreningar i området där det ska jagas
- Alltid besvara eventuella frågor som allmänheten kan komma med, och vid behov även hänvisa allmänheten till samordningsansvarig tjänsteman, kommunens naturförvaltare
- Alltid bära signalfärgade plagg samt medföra legitimation
- Alltid föra dagbok och rapportera till kommunen vilka vilt som fällt

Informationsskyltar om jakt och viltvårdsinsats.

Mål 3. Begränsa antalet viltolyckor

Studier visar att vägar med mycket trafik, vegetation nära vägen samt vägar som korsar vattendrag är de mest utsatta områdena för viltolyckor. Om dessa områden dessutom är skogsbeklädda, bitvis skogsbeklädda med öppna luckor eller att många landskapstyper finns närvarande är risken för kollisioner ännu större. Områden med jordbruk samt urban bebyggelse är generellt sätt områden som är mindre utsatta för viltolyckor. Dock visar statistiken från Nationella Viltolycksrådet att viltolyckorna sker utspritt över hela kommunen. Det finns däremot metoder för att begränsa risken för viltkollisioner utmed vägarna.

Älg som springer över väg.

Följande punkter kan förbättra situationen vad gäller viltolyckor i kommunen och bör tas i beaktning i gata/parkenhetens delar i kommunens Tekniska handbok.

- **Hastighetsefterlevnad** – samarbete mellan polisen och kommunen om trafikövervakning på drabbade vägsträckor.
- **Bortforsling av träd och buskar** som faller nära väg vintertid ska ske omgående för att begränsa risken att locka dit vilt som ser detta som en delikatess. Detta är särskilt viktigt vintertid då födotillgången är dålig.
- **Slätter i vägkanter** ska ske vid rätt tidpunkt på året. Tidig slätter gynnar förekomsten av attraktiv växtlighet för viltet under höst och vinter. Om slättern istället utförs sent gynnas förekomsten av attraktiv växtlighet under vår och sommar nästkommande år. Slättern bör därför ske mitt i växtsäsongen för att begränsa olycksrisken samt för att låta väggkantens växter gå i blom vilket gynnar vilda pollinatörer.
- **Sådd av vegetationen i vägkanter** ska utgöras av för viltet osmakliga arter. Rödklöver och blålusern är arter som bör undvikas då dessa är attraktiva för viltet vilket ökar risken för vilt nära eller på vägarna.
- **Stödutfodring vintertid** ska ske på perifera platser där viltet kan uppehålla sig utanför riskzoner för vägtrafiken.

Mål 4. Balansera viltstammarna

Rådjur

I dagens situation i kommunen är det rådjuren som utmärkt sig i att vara det vilt som är mest frekvent förekommande i viltolycksstatistiken. Därför kommer de uppdragna viltvårdarna tillsammans med kommunens naturförvaltare (samordningsansvarig tjänsteman) att årligen göra en bedömning utifrån bland annat antalet inkomna felanmälningar, observationer och viltolycksstatistiken, och utifrån detta planera insatser som är nödvändiga inför det kommande året inom detaljplanerade områden. Detta kan även komma att behöva göras med de som har jakträtt på de perifera markerna med lågt rekreationstryck.

Vildsvin

Vildsvinsjakten ska vara fokuserad på att balansera stammen med förebyggande åtgärder och jakt vid jordbruksgrödor som är extra känsliga för angrepp. Jakten kan koncentreras till tidpunkter innan eller under skörd, samt vid strategiskt utvalda platser där djuren kan tänkas passera, till exempel grunda sjövikar för att dricka, böka/rulla sig samt söka skydd. Vid omfattande skador på jordbruksgrödor bör viltåkrar anläggas på perifera platser där en viltpopulation inte utgör samma problem för jordbrukare och allmänhet.

Älg

Länsstyrelsen arbetar för att nationella mål för älgförvaltningen får genomslag i länet. Det är även Länsstyrelsen som beslutar hur många älgar som får fällas i licensområden. Hur många älgar som får fällas ska följas, eftersom licenserna grundar sig på länsstyrelsens älginventeringar tillsammans med bedömningar om hur stor älgstammen ska vara inom det aktuella området för att vara anpassad till de lokala förutsättningarna så som älgtäthet, skador på skog, foderprognoser och trafikolyckor. Det är upp till varje jakträttsinnehavare att registrera marken där den har jakträtt, antingen som licensområde eller älgskötselområde för älgjakt. På marken inom detaljplanelagda områden och naturområden med högt rekreationstryck kommer det inte ske någon planerad jakt av älg, däremot kan det med stöd av 9 § jaktlagen behöva avlivas älg.

Förebyggande åtgärder för att begränsa vilt i detaljplanerade områden

Vilt söker sig mot och etablerar sig ofta i detaljplanerade områden om födotillgången där är god. Dessa djur mister ofta en del av sin naturliga skygghet för människor och lär sig var det finns mat, vilket gör att viltet ofta vistas i parker och trädgårdar. Detta kan orsaka trafikolycka, skada eller olägenhet i parker och trädgårdar. Det finns flera olika förebyggande åtgärder för att begränsa detta. Där de främsta åtgärderna kommunen kan göra är att kommunicera om att:

- Plocka upp och slänga fallfrukt på återvinningsstationen
- Använda ett uppsamlade skydd under fågelbordet för att förebygga att fågelmaten hamnar på marken och lockar till sig älg, rådjur, vildsvin, kråkfåglar, duvor och smågnagare
- Hålla komposten täckt eller undvika att exponera köksavfall på tomten. Egen kompostering av köksavfall ska normalt anmälas till kommunens bygg och miljökontor
- Ej mata vilda djur på offentliga platser, till exempel i parker eller vid vattendrag och sjöar eller på torg och badplatser
- Samla upp sina matrester och inte lämna dem på offentliga platser, till exempel i parker eller vid vattendrag och sjöar eller på torg och badplatser
- Hägna in odlingar och trädgårdar för att hindra vilt från att trampa sönder och äta av prydnadsväxter, fruktträd och grönsaker

Mål 5. Öka allmänhetens förståelse för viltvårdsarbetet

För att öka förståelsen för jakt och viltvård behövs löpande kommunikationsinsatser till allmänheten om vad kommunen gör och varför. Det är också viktigt att kommunen kan erbjuda service som rådgivning till allmänheten samt ta emot synpunkter.

Upplands Väsby kommuns hemsida för viltvård ska uppdateras löpande för att snabbt och effektivt kunna besvara de frågor som allmänheten kan tänkas ställa angående jakt och viltvård. Det ska finnas kontaktuppgifter till de kommunala viltvårdarna på hemsidan för att ge service till allmänheten och underlätta för dem att rapportera in problem, ställa frågor samt att framföra synpunkter. Med olika informationskampanjer i form av både digital kommunikation och med fysiska anslag i naturen kan kommunen informera om hur allmänheten kan begränsa skada och olägenhet från vilt. Kommunen kan också informera om hur allmänheten kan hjälpa till att begränsa spridningen av smittsamma sjukdomar, till exempel afrikansk svinpest, eller hjälpa kommunen genom att rapportera in sjuka och skadade djur eller invasiva och främmande djurarter. För att kunna agera på det mest lämpade och effektiva sättet i varje ärende ska det finnas rutiner som innehåller vilka funktioner som berörs och ansvarar för vad.

Uppföljning och utvärdering av viltvårdsarbetet

Gata/park-enheten ska genom ett informationsärende och sin verksamhetsplan årligen lämna en redovisning av viltvårdsarbetet under det gångna jaktåret (1 juli - 30 juni) till kommunstyrelsens teknik och fastighetsutskott. Informationen ska innehålla jaktstatistik för varje art, uppföljning av skyddsjakten och statistik över viltolyckor. Uppföljningen ska baseras på jakträttsinnehavares verksamhetsberättelser, bedömning av situationen utifrån observationer i fält samt dialog med jakträttsinnehavare och kommunens kontrakterade viltvårdare.

Baserat på denna uppföljning kan rekommendationer för arters utveckling och viltvård komma att ändras och viltvårdsplanen behöva revideras och fastställas på nytt av kommunstyrelsen.